

Логвиненко В. М.,
к. філос. н., доцент
Львівський державний університет
безпеки життєдіяльності

ЕТНОПСИХОЛОГІЧНИЙ ПОРТРЕТ УКРАЇНКИ В ТВОРІ «ЖІНОЧІ ОБРАЗКИ З ГАЛИЧИНИ» ЛЕОПОЛЬДА ФОН ЗАХЕР-МАЗОХА

Сьогодні незаперечним є факт, що Леопольд фон Захер-Мазох не лише виразник так званого «мазохізму»; в ряді творів він виступає як ґрунтовний знавець етнічного життя Галичини. Так, в «Жіночих образках з Галичини» Л. фон Захер-Мазох характеризує етноси, що населяють Галичину, робить акцент на жіночих образах, вважаючи, що в жінок природа народу виявляється менш спотвореною як в чоловіків і є більш виразною та щирішою [1, с. 25]. Значну увагу приділяє східнослов'янським представницям, серед яких виділяє польку та малоросіянку (українку). Зосереджуючись на характеристиці польки та українки, які «... в щоденній боротьбі за існування, в національному, політичному, людському суперництві протиставляють свою природу, свої сили, розкривають свої риси...» [1, с. 20] Л. фон Захер-Мазох дає порівняльний аналіз їхньої національної вдачі. На його думку, попри достатньо гетерогенні морфологічні ознаки як польського так і українського етносів і зовнішню схожість, ці етноси насправді є різними [1, с. 20]. Він підкреслює національну самобутність кожного, виявляє деякі відмінності в побутовій культурі, показує специфіку прояву тих чи інших етнопсихологічних рис, розкриває відмінність їх національних характерів. Ведучи мову про український етнос в Галичині, зачіпає питання антропологічного складу і вказує на наявність численних антропологічних локальних варіантів, що підтверджується сучасними дослідженнями в галузі антропології. Наприклад, він подає такі характеристики: « мешканці великої рівнини від Сяну до Пруту досить високорослі, мають симетрично збудовану міцну статуру, свіжий колір шкіри, жінки – часто найчарівніші риси обличчя, а на противагу правильним рисам інколи – майже тваринна порода з широкими вилицями й великим ротом. На галицькому Поділлі впадає в очі благородна, майже шляхетна зовнішність, світло-коричневе волосся... Малоросіянка з-над Пруту – це мешканка Півдня, і її вогнисті очі, її темне пишне волосся, гарний обрис обличчя можна побачити поряд з вірменкою та румункою...» [1, с. 21-22]. Більшою мірою його цікавить вираз психологічної національної

своєрідності. Проаналізувавши даний твір можна виділити ряд рис, які характеризуватимуть український національний характер. На думку Л. фон Захер-Мазоха, малоросійські громадяни східногалицьких міст та базарів – це привітні, інтелігентні, старанні, мрійливі люди [1, с. 22]. Він відзначає пристрасність, гнівливу натуру, яка ховається під розсудливістю і гідністю поведінки українки, «...її почуття можуть повністю опанувати нею; і будь-яка боротьба з ними даремна» [1, с. 26]. Вважаючи слов'янську натуру надзвичайно доброю, людською [1, с. 24] Л. фон Захер-Мазох зауважує, що саме українка вміє поводитись з іншими, «вміє розуміти чуже» [1, с. 27]. Констатує, що українка уміє заглиблюватися в себе. Наводить рису характеру, яка є типовою для усіх слов'янських народів – «мовчки, приховуючи своє внутрішнє «я», бути красномовним і балакучим, погоджуючись з іншими» [1, с. 25]. Називає українку – демократкою, в якій ідеї свободи й рівності в крові [1, с. 29]. На відміну від дієвого патріотизму польки, український, на думку Л. фон Захер-Мазох, за час панування Речі Посполитої не приніс якихось блискучих подвигів, проте наперекір польській експансії, з непохитним терпінням та любов'ю до своєї національності, зумів зберегтись. Українка «через пісню і слово...врятувала русинську національність» [1, с. 29]. Вона повна поезії і багата на захоплення, «віддається меланхолійній схильності свого племені: вона мріє, захоплюється, її почуття підносяться і спадають, і потім ще довго бринять...» [1, с. 26]. Музичний талант, як риса національного характеру, з-поміж інших етносів найбільше розкривається в українки, її чудові, часто глибоко меланхолійні, дико веселі народні пісні значно перевершують польські [1, с. 28]. Важливою рисою, яка притаманна українцям, називає волю «це не якийсь один миттєвий порив, а ота незмінна свідомо воля, що сама із себе творить великі та благородні характери» [1, с. 24].

Попри те, що твір «Жіночі образки з Галичини» написаний в художньому стилі і Л. фон Захер-Мазох описує національний характер поетично й емоційно, створений ним етнопсихологічний портрет українки чітко відповідає комплексу системоутворюючих ознак української ментальності, який виділяють сучасні вчені, до якого зараховують інтровертність, індивідуалізм, демократизм, волелюбність, емоційність, чуттєвість [2, с. 317-326, с.].

Отже, Л. фон Захер-Мазоха можна трактувати не лише як письменника чи історика, а й як знавця психології народу, якого цікавили не лише суспільне життя Галичини, історія, фольклор, особливості побутової культури, а й психологічна самотність народів. Він мав хист виділяти та описувати найменші відмінності між

етносами і вдала етнопсихологічна характеристика українського етносу є цьому підтвердженням.

ЛІТЕРАТУРА

1. Захер-Мазох Леопольд фон Вибрані твори [Текст] / Леопольд фон Захер-Мазох ; авт. післямови Лариса Цибенко. – Л. : Літопис : Центр гуманіт. дослідж. Львів. держ. ун-ту ім. І. Франка, 1999. – 383 с. :
2. Кафарський В.І. Етнологія. Підручник. / Кафарський В.І., Савчук Б.П. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 432 с.